

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ**

Василь Шаркань

**Медіарегулювання,
антикорупція
та доброчесність**

навчально-методичний посібник

**Ужгород
2025**

УДК 342.951:007(076)
ББК Х 301.114я73
Ш26

Рекомендовано до друку науково-методичною комісією філологічного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (протокол № 8 від 26 травня 2025 р.).

Рецензенти:

Соломін Є.О., кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент, завідувач кафедри журналістики ДВНЗ «Ужгородський національний університет

Толочко Н.В., кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри журналістики ДВНЗ «Ужгородський національний університет

Шаркань В. В. Медіарегулювання, антикорупція та доброчесність: навчально-методичний посібник. Ужгород, 2025. 44 с.

У посібнику подано матеріали для вивчення дисципліни «Медіарегулювання, антикорупція та доброчесність» здобувачами вищої освіти за освітнім ступенем *бакалавр* за освітніми програмами «Журналістика», «Міжнародна журналістика», «Реклама та зв'язки з громадськістю». Посібник містить матеріали до практичних занять, тести для самоконтролю, орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю.

Рекомендовано студентам, які навчаються на відділенні журналістики Ужгородського національного університету за освітнім ступенем *бакалавр*.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
МАТЕРІАЛИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	5
МОДУЛЬ 1. ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ МЕДІАДІЯЛЬНОСТІ.	5
Тема 1. Міжнародні й національні механізми медіарегулювання.	5
Тема 2. Дифамація в медійній практиці.	7
Тема 3. Фото- та відеозйомка в журналістській практиці: правові аспекти.....	10
Тема 4. Авторське право й суміжні права в роботі медійників.	12
Тема 5. Регулювання реклами: аналіз практичних ситуацій.	14
МОДУЛЬ 2. АНТИКОРУПЦІЯ ТА ДОБРОЧЕСНІСТЬ	17
Тема 1. Національна система запобігання та протидії корупції.....	17
Тема 2. Доступ до публічної інформації. Робота з інформаційними запитами.	19
Тема 3. Розпорядники інформації. Публічні реєстри та бази даних як джерело інформації для журналіста.....	21
Тема 4. Журналістські антикорупційні розслідування.....	23
Тема 5. Стандарти доброчесності в роботі медійника.....	25
ТЕСТИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	28
ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ..	37
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	40
Основна література	40
Допоміжна література.....	40
Нормативно-правові документи	40

ПЕРЕДМОВА

Навчально-методичний посібник «Медіарегулювання, антикорупція та доброчесність» призначений для здобувачів вищої освіти, які навчаються за освітнім ступенем бакалавра на відділенні журналістики Ужгородського національного університету.

Посібник складається з двох основних модулів: перший присвячений правовим засадам регулювання медіадіяльності, другий — питанням антикорупції та доброчесності. Структура кожної теми включає перелік теоретичних питань для підготовки, нормативно-правові акти для опрацювання, а також практичні ситуації для аналізу. Особливістю посібника є застосування принципу case study, що сприяє формуванню у студентів аналітичного мислення та вміння застосовувати набуті знання в реальних професійних ситуаціях.

Посібник містить матеріали до практичних занять, тести для самоконтролю, орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю, а також список рекомендованої літератури. Для зручності студентів гіперпосилання на рекомендовані матеріали подані також у формі QR-кодів.

Видання враховує сучасні тенденції розвитку медіасфери, зокрема актуальні зміни в законодавстві України. Особлива увага приділяється питанням журналістської етики, академічної доброчесності та професійної відповідальності медійників.

Матеріали, вміщені в цьому навчально-методичному посібнику, мають слугувати доповненням до тієї інформації, яка розміщена на нашій освітній платформі «Дискурс» (<https://dyskurs.info/>) у межах дисципліни «Медіарегулювання, антикорупція та доброчесність».

МАТЕРІАЛИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ 1. ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ МЕДІАДІЯЛЬНОСТІ.

Тема 1. Міжнародні й національні механізми медіарегулювання.

Питання

1. Регулювання, співрегулювання й саморегулювання журналістики, реклами й PR.
2. Міжнародні стандарти свободи вираження поглядів.
3. Конституція України і свобода слова.
4. Правове регулювання і саморегулювання журналістики в Україні.
5. Закони України, що регулюють діяльність журналістів.
6. Імплементация Директиви ЄС про аудіовізуальні медіапослуги (AVMSD) в українське законодавство: ключові зміни.
7. Відповідальність за злочини проти журналістів в Україні.

Нормативно-правові документи для опрацювання

Назва й адреса документа	QR-код
Загальна декларація прав людини [Електронний ресурс]. <i>Верховна Рада України. Законодавство України.</i> Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text	
Європейська конвенція з прав людини [Електронний ресурс]. <i>Верховна Рада України. Законодавство України.</i> Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text	

<p>Конституція України [Електронний ресурс]. <i>Верховна Рада України. Законодавство України</i>. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text</p>	
<p>Директива Європейського Парламенту та Ради Європи 2010/13/ЄС від 10 березня 2010 року про узгодження певних положень, визначених законами, підзаконними актами та адміністративними положеннями у державах-членах стосовно надання аудіовізуальних медіа послуг (Директива про аудіовізуальні медіа послуги). <i>Центр демократії та верховенства права</i>. Режим доступу: https://cedem.org.ua/library/dyrektyva-yevropejskogo-parlamentu-ta-rady-yees-2010-13/</p>	
<p>Закон України «Про медіа» [Електронний ресурс]. <i>Верховна Рада України. Законодавство України</i>. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text</p>	
<p>Закон України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» [Електронний ресурс]. <i>Верховна Рада України. Законодавство України</i>. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540/97-%D0%B2%D1%80#Text</p>	
<p>Кримінальний кодекс України (статті 163, 171, 345¹, 347¹, 348¹, 349¹, 375) [Електронний ресурс]. <i>Верховна Рада України. Законодавство України</i>. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text</p>	

Ситуації для аналізу

QR-код	Опис джерела
	<p>Лещенко проти України [Електронний ресурс]. <i>Центр демократії та верховенства права</i>. Режим доступу: https://cedem.org.ua/library/leshchenko-proty-ukrayiny/</p>
	<p>Заява Комісії з журналістської етики щодо діяльності директора ІА «Таврія ньюс» Кирила Стремоусова із масової роздачі посвідчень журналіста [Електронний ресурс]. <i>Національна спілка журналістів України</i>. Режим доступу: http://nsju.org/novini/zayava-komisiyi-z-zhurnalistskoyi-etyky-shhodo-diyalnosti-dyrektora-ia-tavriya-nyus-kyryla-stryemousova-iz-masovoyi-rozdachi-posvidchen-zhurnalista/</p>
	<p>КЖЕ вимагає від «Журналістів проти корупції» припинити надавати за гроші статус журналіста [Електронний ресурс]. <i>Інститут масової інформації</i>. Режим доступу: https://imi.org.ua/news/kzhe-vymagaye-vid-zhurnalistiv-proty-koruptsiyi-prypynyty-nadavaty-za-groshi-status-zhurnalista-i36942</p>

Тема 2. Дифамація в медійній практиці.

Питання

1. Визначення дифамації.
2. Ознаки дифамації.
3. Види дифамації.
4. Притягнення до відповідальності за дифамацію.
5. Факти й оціночні судження з погляду дифамації.
6. Звільнення від відповідальності.

Нормативно-правові документи для опрацювання

Назва й адреса документа	QR-код
Стаття 32. <i>Конституція України</i> . [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text	
Стаття 277. Спростування недостовірної інформації [Електронний ресурс]. <i>Цивільний кодекс України</i> . Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text	
Закон України «Про медіа». [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text	
Council of Europe Committee of Ministers Declaration on Freedom of Communication on the Internet. URL: https://rm.coe.int/16805dfbd5	

Ситуації для аналізу

QR-код	Опис джерела
	Смолінська Владислава, Найем Масі. Ти мені слово, я тебе – в тюрму [Електронний ресурс]. <i>Українська правда</i> . Режим доступу: https://www.pravda.com.ua/columns/2018/11/22/7198998/

Голуб Олена. Злочинці без суду і слідства: як медіа не порушувати презумпції невинуватості [Електронний ресурс]. *Інститут масової інформації*. Режим доступу: <https://imi.org.ua/monitorings/zlochyntsi-bez-sudu-i-slidstva-yak-media-ne-porushuvaty-prezumptsiyu-nevynuvatosti-i31029>

Заява Незалежної медійної ради щодо судового рішення в справі з висвітлення подій Революції гідності в підручниках з історії України [Електронний ресурс]. *Незалежна медійна рада*. Режим доступу: <https://mediarada.org.ua/news/zayava-sud-revoljutsija-hidnosti/>

Завдання

Знайдіть у Єдиному державному реєстрі судових рішень справи про дифамацію. Яка відповідальність поширювачів неправдивої інформації? Які передумови відповідальності або уникнення її у цих справах? Підготуйте на практичне заняття аналіз найбільш цікавого, на вашу думку, рішення з цього реєстру щодо дифамації.

За допомогою бази даних HUDOC (hudoc.echr.coe.int) знайдіть і проаналізуйте рішення ЄСПЛ у справі щодо дифамації (Article 10), ухвалені протягом останніх 10 років проти однієї з держав – членів ЄС; підготуйте на практичне заняття повідомлення, у якому опишіть фабулу конфлікту, деталізуйте аргументацію суду щодо балансу між захистом репутації та свободою вираження поглядів (зокрема в аспекті розмежування фактів і оціночних суджень або меж критики публічних осіб) та сформулюйте висновки щодо правових стандартів журналістської діяльності в європейському просторі.

Тема 3. Фото- та відеозйомка в журналістській практиці: правові аспекти.

Питання

1. Право журналіста здійснювати аудіо- та відеозаписи із застосуванням технічних засобів.
2. Захист інтересів фізичної особи під час зйомки.
3. Охорона інтересів фізичної особи, яка зображена на фотографіях, відеозаписах.
4. Правове регулювання зйомки в магазинах та інших приватних закладах.
5. Особливості знімання й використання зображень дітей.

Нормативно-правові документи для опрацювання

Назва й адреса документа	QR-код
Закон України «Про інформацію» (Стаття 25. Гарантії діяльності засобів масової інформації та журналістів) [Електронний ресурс]. <i>Верховна Рада України</i> . Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#n155	
Цивільний кодекс України (Стаття 307. Захист інтересів фізичної особи при проведенні фото-, кіно-, теле- та відеозйомок. Стаття 308. Охорона інтересів фізичної особи, яка зображена на фотографіях та в інших художніх творах) [Електронний ресурс]. <i>Верховна Рада України</i> . Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/conv#n1683	
Правила знімання: коли потрібен дозвіл, а коли ні [Електронний ресурс]. <i>Міністерство юстиції України</i> . Режим доступу: https://minjust.gov.ua/m/pravila-znimannya-koli-potriben-dozvil-a-koli-ni?fbclid=IwAR0zrD1cUN33njDMloqZLbIUjukD5T5WtlycabnO1nVCkRA5_RX9QnTefuY	

Ситуації для аналізу

QR-код	Опис джерела
	Куликов А. Щодо сюжету телеканалу «1+1» про кіднепінг [Електронний ресурс]. <i>Комісія з журналістської етики</i> . Режим доступу: http://www.cje.org.ua/ua/complaint/shchodo-syuzhetu-telekanalu-11-pro-kidneping
	Сафаров А. Кричи, фільмуй, дзвони: що робити, якщо вам перешкоджають на зйомці? [Електронний ресурс]. <i>Інститут масової інформації</i> . Режим доступу: https://imi.org.ua/monitorings/krychy-filmuj-dzvony-shho-robyty-yakshho-vam-pereshkodzhayut-na-zjomtsi-i30566
	Чи може журналіст здійснювати приховану зйомку при підготовці матеріалу свого розслідування? [Електронний ресурс]. <i>Центр демократії та верховенства права</i> . Режим доступу: https://cedem.org.ua/consultations/chy-mozhe-zhurnalist-zdijsnyuvaty-pryhovanu-zjomku-pry-pidgotovtsi-materialu-svogo-rozsliduvannya/
	Особливості зйомки та використання зображень дітей у журналістських матеріалах ? [Електронний ресурс]. <i>Центр демократії та верховенства права</i> . Режим доступу: https://cedem.org.ua/consultations/osoblyvosti-zjomky-ta-vykorystannya-zobrazhen-ditej-u-zhurnalistskyh-materialah/
	Особливості зйомки та демонстрації правоохоронців у журналістських сюжетах [Електронний ресурс]. <i>Центр демократії та верховенства права</i> . Режим доступу: https://cedem.org.ua/consultations/osoblyvosti-zjomky-ta-demonstratsiyi-pravoohorontsiv-u-zhurnalistskyh-syuzhetah/

Завдання

	Знайдіть у Єдиному державному реєстрі судових рішень приклади справ, які стосуються порушень норм проведення фото- та відеозйомок.
---	--

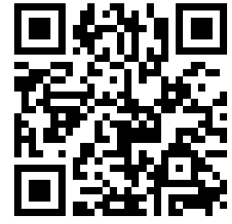

Знайдіть у матеріалах рубрики «Барометр свободи слова» на сайті Інституту масової інформації

(<https://imi.org.ua/monitorings/barometr-svobody-slova>)

матеріали про перешкоджання журналістській

діяльності. Як часто перешкоджають журналістам у проведенні зйомки? Як діяти в таких випадках?

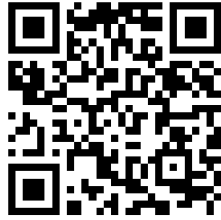

Тема 4. Авторське право й суміжні права в роботі медійників.

Питання

1. Суб'єкти й об'єкти авторського права. Виникнення і здійснення авторського права. Презумпція авторства.
2. Співавторство. Авторське право на службові твори.
3. Немайнові та майнові авторські права.
4. Суміжні права.
5. Передумови для вільного використання творів.
6. Строк дії авторського права й суміжних прав.
7. Типи ліцензій на використання об'єктів авторського права.
8. Особливості використання матеріалів інформаційних агентств та інтернет-видань.
9. Специфіка ліцензій Youtube. Добросовісне використання матеріалів Youtube.
10. Авторське право та штучний інтелект: правовий статус контенту, згенерованого ШІ.

Нормативно-правові документи для опрацювання

Назва й адреса документа	QR-код
Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів. Паризький Акт від 24 липня 1971 року, змінений 2 жовтня 1979 року [Електронний ресурс]. <i>Верховна Рада України</i> . Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051/print1452596417959931#Text	
Закон України «Про авторське право і суміжні права» [Електронний ресурс]. <i>Верховна Рада України</i> . Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20	
Цивільний кодекс України (Глави 36–46) [Електронний ресурс]. <i>Верховна Рада України</i> . Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text	

Ситуації для аналізу

QR-код	Опис джерела
	Чи можуть журналісти використовувати у своєму сюжеті фрагменти фільмів чи інших об'єктів авторських прав? [Електронний ресурс]. <i>Центр демократії та верховенства права</i> . Режим доступу: https://cedem.org.ua/consultations/chy-mozhut-zhurnalisty-vykorystovuvaty-u-svoyemu-syuzheti-fragmenty-filmiv-chy-inshyh-ob-yektiv-avtorskyh-prav/
	Чи може особа, у якої брали інтерв'ю заборонити його публікацію? [Електронний ресурс]. <i>Центр демократії та верховенства права</i> . Режим доступу: https://cedem.org.ua/consultations/chy-mozhe-osoba-u-yakoyi-braly-interv-yu-zaboronyty-jogo-publikatsiyu/

Чи усі статті журналіста вважаються службовим твором, за яким виключне майнове право належить роботодавцю? [Електронний ресурс]. *Центр демократії та верховенства права*. Режим доступу: <https://cedem.org.ua/consultations/chy-usi-statti-zhurnalista-vvazhayutsya-sluzhbovym-tvorom-za-yakym-vyklyuchne-majnove-pravo-nalezhyt-robotodavtsyu/>

Чи має право журналіст не розкривати своє авторство щодо оприлюдненого матеріалу? [Електронний ресурс]. *Центр демократії та верховенства права*. Режим доступу: <https://cedem.org.ua/consultations/chy-maye-pravo-zhurnalist-ne-rozkryvaty-svoye-avtorstvo-shhodo-oprylyudnenogo-materialu/>

Завдання

Знайдіть у Єдиному державному реєстрі судових рішень приклади справ, які стосуються порушення авторського права.

Проаналізуйте регіональні вебсайти з погляду дотримання авторських прав. Які порушення найчастіше трапляються?

Ознайомтеся зі змістом ліцензій, які використовуються на Youtube, Wikipedia й інших популярних ресурсах. Які особливості цих ліцензій?

Тема 5. Регулювання реклами: аналіз практичних ситуацій.

Питання

1. Визначення реклами.
2. Загальні вимоги до реклами.
3. Особливості використання зображення особи в рекламі.
4. Спонсорство.
5. Особливості рекламування деяких видів товару.

6. Контроль за дотриманням та відповідальність за порушення законодавства про рекламу.

Нормативно-правові документи для опрацювання

Назва й адреса документа	QR-код
Закон України «Про рекламу» [Електронний ресурс]. <i>Верховна Рада України</i> . Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80#Text	
Кодекс реклами та маркетингових комунікацій ICC (11-та редакція, 2024). Український переклад [Електронний ресурс]. <i>Міжнародна торгова палата (ICC)</i> . Режим доступу: https://iccwbo.org/wp-content/uploads/sites/3/2025/09/ICC_2024_MarketingCode_24-UKR-190925.pdf	

Ситуації для аналізу

QR-код	Опис джерела
	Як слід маркувати рекламу в інформаційних виданнях? [Електронний ресурс]. <i>Центр демократії та верховенства права</i> . Режим доступу: https://cedem.org.ua/consultations/yak-markuvaty-reklamu-u-vydannyah/
	Голуб Олена, Романюк Оксана. Нативна реклама чи джинса: як відрізнити і як правильно розміщати [Електронний ресурс]. <i>Інститут масової інформації</i> . Режим доступу: https://imi.org.ua/articles/natyvna-reklama-chy-dzhynsa-yak-vidriznyty-i-yak-pravylny-rozmischaty-i101
	Як уникнути ознак реклами в інформаційних матеріалах? [Електронний ресурс]. <i>Центр демократії та верховенства права</i> . Режим доступу: https://cedem.org.ua/consultations/yak-unyknuty-oznak-reklamy-v-informatsijnyh-materialah/

Політична реклама в інтернеті: перші відповіді на глобальний виклик [Електронний ресурс]. *Центр демократії та верховенства права*. Режим доступу: <https://cedem.org.ua/articles/politychna-reklama/>

Завдання

1

Знайдіть у Єдиному державному реєстрі судових рішень приклади справ, які стосуються реклами в засобах масової інформації. Яких аспектів функціонування реклами найчастіше стосуються такі справи?

2

Підготуйте на практичне заняття приклади новинних телесюжетів з ознаками прихованої реклами.

3

Проаналізуйте вебсайти регіональних інтернет-видань (на вибір) щодо наявності на них контактів редакції та умов розміщення реклами.

МОДУЛЬ 2. АНТИКОРУПЦІЯ ТА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Тема 1. Національна система запобігання та протидії корупції.

Питання

1. Визначення корупції, її види та прояви.
2. Причини та передумови виникнення корупції.
3. Структура національної антикорупційної системи України: роль та повноваження НАЗК, НАБУ, САП, ВАКС, БЕБ.
4. Механізми запобігання конфлікту інтересів.
5. Особливості антикорупційної політики у сфері медіадіяльності та журналістських розслідувань.
6. Відповідальність за вчинення корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень.

Нормативно-правові документи для опрацювання

Назва й адреса документа	QR-код
Закон України «Про запобігання корупції» [Електронний ресурс]. Верховна Рада України. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text	
Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» [Електронний ресурс]. Верховна Рада України. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text	

<p>Закон України «Про Вищий антикорупційний суд» [Електронний ресурс]. Верховна Рада України. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19#Text</p>	
<p>Закон України «Про Бюро економічної безпеки України» [Електронний ресурс]. Верховна Рада України. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-IX#Text</p>	

Ситуації для аналізу

QR-код	Опис джерела
	<p>Особливо важливі справи [Електронний ресурс]. Національне антикорупційне бюро України. Режим доступу: https://nabu.gov.ua/categories/osoblyvo-vazhlyvi-spravy/</p>
	<p>Про конфлікт інтересів [Електронний ресурс]. Національне антикорупційне бюро України. Режим доступу: https://nazk.gov.ua/uk/pokaznyky-diyalnosti-departamentu/</p>

Завдання

	<p>Знайдіть у Єдиному державному реєстрі судових рішень приклади судових справ, що стосуються порушень антикорупційного законодавства. Зверніть увагу, які саме норми найчастіше порушуються та як суд оцінює доведення вини.</p>
	<p>Підготуйте коротке повідомлення про конкретний приклад виявлення конфлікту інтересів в органах влади або місцевого самоврядування. З'ясуйте, якими є наслідки для посадовців та які механізми реагування використовуються (НАЗК, дисциплінарна комісія тощо).</p>

Підготуйте стислу презентацію про сучасну структуру антикорупційних органів України (НАЗК, НАБУ, САП, ВАКС, БЕБ): їхні функції, повноваження та взаємодію між собою. Які, на вашу думку, існують прогалини або проблеми в цій системі?

Тема 2. Доступ до публічної інформації. Робота з інформаційними запитами.

Питання

1. Види інформації за доступом. Відкрита інформація.
2. Право на інформацію і право на приватність.
3. Визначення публічної інформації.
4. Інформація з обмеженим доступом. Конфіденційна інформація. Службова інформація. Таємна інформація.
5. Запити на інформацію: форма подання, обов'язкові реквізити.
6. Розгляд інформаційного запиту та відповідь на нього.
7. Оскарження порушень щодо доступу до публічної інформації.

Нормативно-правові документи для опрацювання

Назва й адреса документа	QR-код
Закон України «Про інформацію» [Електронний ресурс]. <i>Верховна Рада України. Законодавство України.</i> Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text	
Закон України «Про доступ до публічної інформації» [Електронний ресурс]. <i>Верховна Рада України. Законодавство України.</i> Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text	

Ситуації для аналізу

QR-код	Опис джерела
	<p>Ганжа Л. Як (не) відповідати на інформаційні запити: 5 шкідливих порад [Електронний ресурс]. <i>Українська правда</i>. Режим доступу: https://www.pravda.com.ua/articles/2016/05/8/71107539/</p>
	<p>Судова практика // Міськрада має надавати на запит копії договорів оренди комунального майна та земельних ділянок [Електронний ресурс]. <i>Доступ до правди</i>. Режим доступу: https://dostup.pravda.com.ua/stories/publications/sudova-praktyka-miskrada-maie-nadavaty-na-zapyt-kopii-dohovoriv-orendy-komunalnoho-maina-ta-zemelnykh-dilianok</p>
	<p>Сафаров А. Отримання доступу до інформації в особливих умовах [Електронний ресурс]. <i>Інститут масової інформації</i>. Режим доступу: https://imi.org.ua/monitorings/otrymannya-dostupu-do-informatsiyi-v-osoblyvyh-umovah-i32219</p>
	<p>Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://reyestr.court.gov.ua/</p>

Завдання

	<p>Створіть інформаційний запит відповідно до чинних вимог, завантажте його на цій сторінці: https://dyskurs.info/assignment/zapyt-na-dostup-do-publichnoyi-informatsiyi-zavantazhennya/</p>
	<p>Знайдіть у «Єдиному державному реєстрі судових рішень» (https://reyestr.court.gov.ua/) приклади рішень, які стосуються порушення права на доступ до інформації. Підготуйте аналіз цих рішень на практичне заняття.</p>

Ознайомтеся з проектом «Доступ до правди» на субдомени «Української правди» (<https://dostup.pravda.com.ua/>), перегляньте в системі запити на отримання інформації.

Тема 3. Розпорядники інформації. Публічні реєстри та бази даних як джерело інформації для журналіста.

Питання

1. Розпорядники публічної інформації.
2. Оприлюднення інформації на сайтах розпорядників.
3. Відділи з доступу до інформації.
4. Відкриті реєстри як джерело інформації журналіста.

Електронні ресурси для опрацювання

Назва й адреса	QR-код
Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://public.nazk.gov.ua/	
Prozorro [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://prozorro.gov.ua/	
Портал відкритих даних [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://data.gov.ua/	

<p>Єдиний вебпортал використання публічних коштів [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://spending.gov.ua/</p>	
<p>Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://usr.minjust.gov.ua/content/free-search</p>	
<p>Державний реєстр речових прав на нерухоме майно [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://kap.minjust.gov.ua/services?product_id=1&is_registry=1&keywords=&usertype=all</p>	
<p>Реєстр громадських об'єднань [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://rgo.minjust.gov.ua/</p>	
<p>Єдиний реєстр громадських формувань [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://rgf.minjust.gov.ua/</p>	
<p>Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://corruptinfo.nazk.gov.ua/</p>	
<p>Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://reyestr.court.gov.ua/</p>	

<p>Публічна кадастрова карта України [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://map.land.gov.ua/</p>	
<p>Державні закупівлі. Сервіс пошуку та відстеження [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://ips.vdz.ua/</p>	
<p>Реєстри. Єдина державна електронна база з питань освіти [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://info.edbo.gov.ua/</p>	

Завдання

	<p>Відвідайте вебсайти (реєстри), наведені вище. Подумайте над тим, джерелами для яких журналістських матеріалів можуть стати матеріали на цих сайтах.</p>
	<p>Проаналізуйте інформацію про закупівлі державних установ вашого міста / району через електронну систему публічних закупівель Prozorro.</p>

Тема 4. Журналістські антикорупційні розслідування.

Питання

1. Журналістське розслідування як різновид журналістської діяльності: поняття, мета, особливості.
2. Джерела інформації та методи збору даних у процесі антикорупційного розслідування: відкриті реєстри, офіційні запити, конфіденційні джерела.

3. Правові рамки здійснення журналістських розслідувань: забезпечення доступу до публічної інформації, розслідування в умовах обмеженої інформації.
4. Етика та безпека журналіста-розслідувача: захист джерел, можливі ризики (перешкоджання професійній діяльності, судові позови про дифамацію тощо).
5. Структура та етапи проведення розслідування: пошук і верифікація даних, інтерв'ювання, аналіз документів, синтез та публікація матеріалу.
6. Взаємодія журналіста з правоохоронними органами, громадськими організаціями та експертами під час підготовки антикорупційного розслідування.

Ресурси для аналізу

QR-код	Опис джерела
	Bihus.Info [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://bihus.info/
	Радіо Свобода. «Схеми». [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.radiosvoboda.org/skhemy
	Слідство.Інфо. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.slidstvo.info/

Завдання

	<p>Проаналізуйте одне з резонансних журналістських антикорупційних розслідувань (на вибір). Зверніть увагу на такі аспекти: Які інструменти збору інформації застосовано? Як журналісти перевіряли дані та взаємодіяли з офіційними установами? Яка була реакція фігурантів розслідування та правоохоронних органів?</p>
	<p>Знайдіть у Єдиному державному реєстрі судових рішень приклади судових справ, які стали наслідком журналістських розслідувань про корупцію. З'ясуйте, чи можна простежити причиново-наслідковий зв'язок між публікацією матеріалів і початком розслідування правоохоронців.</p>

Тема 5. Стандарти доброчесності в роботі медійника.

Питання

1. Поняття професійної (журналістської) етики та моральних принципів у медіадіяльності.
2. Норми та принципи академічної доброчесності, їх значення у творчій та науковій діяльності журналіста.
3. Конфлікт інтересів у медійній сфері: види, ознаки, механізми врегулювання.
4. Національні й корпоративні кодекси етики журналістів; роль саморегулювних органів (Комісія з журналістської етики, Незалежна медійна рада).
5. Відповідальність за порушення стандартів доброчесності (плагіат, маніпуляція, прихована реклама, «джинса» тощо).
6. Балансування суспільного інтересу та захисту прав особи під час збору й поширення інформації.

Нормативно-правові документи й професійні кодекси для опрацювання

Назва й адреса документа	QR-код
Кодекс етики українського журналіста (Комісія з журналістської етики) [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://cje.org.ua/	
Global Charter of Ethics for Journalists. International Federation of Journalists. URL: https://www.ifj.org/who/rules-and-policy/global-charter-of-ethics-for-journalists	
Закон України «Про освіту» (статті про академічну доброчесність). [Електронний ресурс]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text	
Закон України «Про вищу освіту» (статті про академічну доброчесність). [Електронний ресурс]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text	

Завдання

	Проаналізуйте кейс (висновок КЖЕ або Незалежної медійної ради) про порушення журналістських стандартів. Зверніть увагу, які саме принципи були порушені та як орган саморегулювання пропонує їх відновити або компенсувати шкоду.
	Знайдіть приклад «джинси» (прихованої реклами) в онлайн-виданні чи на телебаченні. Обґрунтуйте, за якими ознаками можна визначити «джинсу», чим вона порушує принципи доброчесності, і які можливі наслідки для репутації медіа.

Підготуйте коротку презентацію (5–7 слайдів) про академічну доброчесність у вищій освіті й журналістиці. Як норми академічної доброчесності (уникнення плагіату, покликання на джерела) корелюють із журналістськими стандартами під час створення матеріалів?

ТЕСТИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ¹

1. Оберіть рік, коли Генеральна Асамблея ООН схвалила Загальну декларацію прав людини:
  - 1) 1848
  - 2) 1918
  - 3) 1938
  - 4) 1948
  - 5) 1998

2. У якій статті Загальної декларації прав людини йдеться про свободу переконань і вільне їх виявлення?
  - 1) 9
  - 2) 19
  - 3) 29
  - 4) 30

3. Чи зазначені в Загальній декларації прав людини підстави для обмеження свободи вираження поглядів?
  - 1) так, зазначені
  - 2) ні, не зазначені

4. У якому році була прийнята Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод?
  - 1) 1850
  - 2) 1900
  - 3) 1950
  - 4) 1975
  - 5) 2000

5. Яка стаття Конституції України гарантує право кожному на свободу вираження поглядів і переконань?
  - 1) 32
  - 2) 34
  - 3) 36
  - 4) 38

6. Чи гарантує Конституція України кожному громадянину право ознайомлення з інформацією про себе в органах державної влади?
  - 1) так, гарантує
  - 2) ні, не гарантує

---

¹ Відповіді до тестів доступні за адресою: <https://dyskurs.info/vidpovidi-do-testiv/>

- 3) у Конституції про це не йдеться
7. Чи може бути, відповідно до Конституції України, обмежено свободу слова в інтересах підтримання авторитету і неупередженості державних службовців?
- 1) так, може
  - 2) ні, не може
8. В інтересах чого МОЖЕ бути обмежена свобода слова (відповідно до Конституції України)? (оберіть усі правильні варіанти)
- 1) національної безпеки
  - 2) територіальної цілісності
  - 3) громадського порядку
  - 4) для охорони здоров'я населення
  - 5) для захисту репутації або прав інших людей
  - 6) для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно
  - 7) для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя
9. Які дані належать до конфіденційної інформації про фізичну особу (відповідно до статті 11 Закону України «Про інформацію»)?
- 1) про національність
  - 2) про освіту
  - 3) про сімейний стан
  - 4) про релігійні переконання
  - 5) про стан здоров'я
  - 6) адреса
  - 7) дата народження
  - 8) місце народження
10. Оберіть види інформації, яка не може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом (відповідно до Закону України «Про інформацію»)
- 1) про стан довкілля
  - 2) про освіту
  - 3) про генетично модифіковані організми
  - 4) про релігійні організації
  - 5) про якість харчових продуктів і предметів побуту
  - 6) про місце розташування військових об'єктів
  - 7) про незаконні дії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб
11. Доступ до якої інформації, відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації», не може бути обмежено?
- 1) про розпорядження бюджетними коштами

- 2) про розпорядження коштами чиновників, якщо ці кошти отримані у формі заробітної платні
  - 3) про володіння, користування чи розпорядження державним, комунальним майном
  - 4) про підготовку воєнних дій, спрямованих на захист територіальної незалежності України
  - 5) умови отримання державних коштів чи майна, прізвища, імена, по батькові фізичних осіб та найменування юридичних осіб, які отримали ці кошти або майно
  - 6) відомості, зазначені у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, поданій відповідно до Закону України «Про запобігання корупції»
12. Відповідно до Закону України «Про інформацію», офіційна державна статистична інформація...
- 1) може бути оприлюднена за бажання розпорядника цієї інформації
  - 2) підлягає систематичному оприлюдненню
  - 3) є службовою, якщо інше не передбачено законом
13. Яка відповідальність службової особи, згідно з Кримінальним кодексом України, якщо ця особа з використанням службового становища перешкоджає журналісту виконувати свої професійні обов'язки або переслідує журналіста?
- 1) штраф від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
  - 2) така сама відповідальність, як і осіб, що не використовують службове становище
  - 3) обмеження волі на строк до п'яти років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого
14. Відповідно до Кримінального кодексу України, порушення таємниці листування, телефонних розмов журналістів караються
- 1) штрафом
  - 2) виправними роботами
  - 3) обмеженням волі
  - 4) позбавленням волі
15. Хто може засновувати друковані ЗМІ в Україні?
- 1) громадяни України
  - 2) громадяни інших держав
  - 3) особи без громадянства
  - 4) юридичні особи України та інших держав
  - 5) трудові колективи підприємств, установ і організацій

- б) органи влади
16. Щоб видання вважалося «пресою», його мінімальний тираж (відповідно до Закону «Про друковані ЗМІ (пресу) в Україні» має бути...
- 1) будь-який тираж
  - 2) 10 примірників
  - 3) 100 примірників
  - 4) 1000 примірників
  - 5) 10000 примірників
17. Оберіть найдавніший документ, який регулює авторські права на міжнародному рівні:
- 1) Цивільний кодекс
  - 2) Закон України «Про авторське право і суміжні права»
  - 3) Конвенція про охорону літературних та художніх творів
  - 4) Директива Ради Європи «Право інтелектуальної власності»
18. Коли була прийнята «Конвенція про охорону літературних та художніх творів»?
- 1) 1886
  - 2) 1906
  - 3) 1926
  - 4) 1946
  - 5) 1986
  - 6) 2006
19. Оберіть правильне твердження:
- 1) уся інформація є конфіденційною, якщо інше не встановлене законом
  - 2) будь-яка інформація є відкритою, крім тієї, що віднесена законом до інформації з обмеженим доступом
  - 3) будь-яка інформація є закритою, крім тієї, що віднесена законом до інформації з обмеженим доступом
20. Оберіть види інформації з обмеженим доступом (відповідно до Закону України «Про інформацію»)
- 1) конфіденційна інформація
  - 2) інформація про об'єкти військової сфери
  - 3) службова інформація
  - 4) таємна інформація
  - 5) державна таємниця

21. Які висловлювання на адресу посадових осіб органів влади, на вашу думку, будуть оціночними судженнями (не можуть розумітися як такі, що містять факти)?
- 1) козел
  - 2) корупціонер
  - 3) лопух
  - 4) хабарник
  - 5) авантюрист
22. Що може бути підтвердженням статусу журналіста або його стосунку до засобу масової інформації під час його професійної діяльності, відповідно до Кримінального кодексу України?
- 1) редакційне посвідчення
  - 2) паспорт громадянина України
  - 3) службове посвідчення
  - 4) інший документ, виданий засобом масової інформації, його редакцією
  - 5) посвідчення члена Національної спілки журналістів України
  - 6) посвідчення члена Незалежної медіапрофспілки України
  - 7) диплом про вищу освіту за спеціальністю журналістика
23. У якій статті Кримінального кодексу України йдеться про відповідальність за перешкоджання законній професійній діяльності журналістів?
- 1) 161
  - 2) 171
  - 3) 181
  - 4) 191
24. Оберіть правильні варіанти продовження судження: *Вплив у будь-якій формі на журналіста з метою перешкоджання виконанню ним професійних обов'язків або переслідування журналіста у зв'язку з його законною професійною діяльністю караються...*
- 1) штрафом до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
  - 2) арештом на строк до шести місяців
  - 3) обмеженням волі на строк до двох років
  - 4) обмеженням волі на строк до чотирьох років
  - 5) позбавленням волі до семи років
25. Укажіть, які є форми захисту журналіста (звільнення від відповідальності) за поширення неправдивої інформації
- 1) оціночні судження
  - 2) випадкова помилка
  - 3) помста за наклеп

- 4) захист особистих інтересів
  - 5) добросовісність журналіста та перевірка інформації
26. За розголошення якої конфіденційної інформації журналіст може бути звільнений від відповідальності (відповідно до Закону України «Про інформацію»)?
- 1) інформація, яка свідчить про загрозу державному суверенітету, територіальній цілісності України
  - 2) інформація, яка забезпечує реалізацію конституційних прав, свобод і обов'язків
  - 3) інформація, яка свідчить про можливість порушення прав людини
  - 4) інформація, яка свідчить про можливість введення громадськості в оману
  - 5) інформація про шкідливі екологічні та інші негативні наслідки діяльності (бездіяльності) фізичних або юридичних осіб
27. Відповідно до Закону України «Про інформацію», за порядком доступу інформація поділяється на...
- 1) відкриту і закриту інформацію
  - 2) інформацію із загальним доступом та обмеженим доступом
  - 3) відкриту інформацію та інформацію з обмеженим доступом
  - 4) відкриту та конфіденційну інформацію
28. Хто відповідає за дифамацію? (за загальним правилом)
- 1) автор матеріалу
  - 2) засіб масової інформації
  - 3) інтернет-провайдер
  - 4) особа, про яку поширили інформацію
29. Хто може подавати позов про дифамацію?
- 1) будь-яка особа
  - 2) тільки особа, якої стосується поширена інформація
30. Якщо документ містить інформацію з обмеженим доступом, то...
- 1) обмеженню доступу підлягає ця інформація, а не документ
  - 2) доступ можна обмежити до всього документа
  - 3) інформація з документа надається тільки для ознайомлення, але не для копіювання, якщо особа має дозвіл на ознайомлення із документами з обмеженим доступом
  - 4) для ознайомлення надається інформація, доступ до якої не обмежений

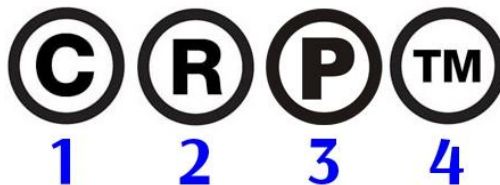
31. Відповідно до статті 307 Цивільного кодексу України, фізична особа може бути знята на відео лише за її згодою.
- 1) правильно
  - 2) неправильно
32. Чи можуть власники магазинів забороняти знімати на відео свої торгові приміщення?
- 1) так, можуть
  - 2) ні, не можуть
33. Оберіть принципи реклами (відповідно до Закону України «Про рекламу»):
- 1) Основними принципами реклами є: законність, точність, достовірність, використання форм та засобів, які не завдають споживачеві реклами шкоди.
  - 2) Реклама не повинна підривати довіру суспільства до реклами та повинна відповідати принципам добросовісної конкуренції.
  - 3) Реклама не повинна містити інформації або зображень, які порушують етичні, гуманістичні, моральні норми, нехтують правилами пристойності.
  - 4) Реклама повинна враховувати особливу чутливість дітей і не завдавати їм шкоди.
34. Дія Закону «Про рекламу» поширюється на оголошення фізичних осіб, не пов'язані з підприємницькою діяльністю.
- 1) неправильно
  - 2) правильно
35. Оберіть те, що заборонене законом «Про рекламу»:
- 1) переривати трансляцію концертів
  - 2) вміщувати зображення фізичної особи або використовувати її ім'я без письмової згоди цієї особи
  - 3) діяти на підсвідомість споживачів
  - 4) переривати трансляцію фільмів
  - 5) використовувати або імітувати зображення державних символів
  - 6) розповсюджувати рекламу послуг з ворожіння та гадання
  - 7) вміщувати зображення дітей у безпечних ситуаціях
  - вміщувати твердження, які є дискримінаційними щодо людей
36. Спонсор НЕ має права впливати на...
- 1) зміст та час виходу в ефір програми, передачі, які він спонсорує
  - 2) вибір програми, спонсором якої він виступає
  - 3) зміст матеріалів друкованого видання, яке він спонсорує
  - 4) вибір друкованого видання, яке він спонсорує

5) якщо спонсор дає гроші, то він може впливати на все

37. Коли автор стає суб'єктом авторського права?

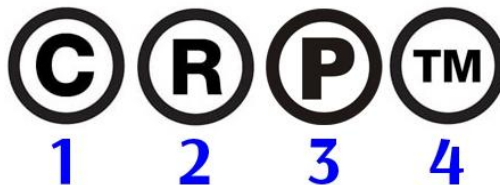
- 1) одразу після створення твору
- 2) після публікації твору
- 3) після реєстрації авторських прав

38. Оберіть міжнародний символ авторського права:

- 1) 1
- 2) 2
- 3) 3
- 4) 4
- 5) тут нема такого символу

39. Оберіть міжнародний символ суміжного права:

- 1) 1
- 2) 2
- 3) 3
- 4) 4
- 5) тут нема такого символу

40. Чи поширюється авторське право на ідею твору?

- 1) так, поширюється
- 2) ні, не поширюється
- 3) поширюється, якщо йдеться про науковий твір
- 4) поширюється, якщо йдеться про художній твір

41. Чи обов'язковою є реєстрація авторських прав?

- 1) так, обов'язкова
- 2) ні, не обов'язкова
- 3) обов'язкова, коли йдеться про усні твори
- 4) обов'язкова, коли є намір опублікувати в соцмережі
- 5) усе залежить від форми твору

42. Чого можуть стосуватися суміжні права?

- 1) фонограми, відеограми
- 2) послуги з написання курсових робіт
- 3) виконання літературних, драматичних, музичних, музично-драматичних, хореографічних, фольклорних та інших творів
- 4) передачі (програми) організацій мовлення
- 5) публікація статті в газеті

43. Кому можуть належати суміжні права?

- 1) виконавцеві твору
- 2) виробникові фонограми
- 3) виробнику відеограми
- 4) організації мовлення

44. Що відбувається після закінчення терміну дії авторського права?

- 1) авторське право переходить у спадщину
- 2) авторські права стають власністю тієї країни, громадянином якої був автор
- 3) твір стає суспільним надбанням
- 4) терміну закінчення дії авторського права немає.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Регулювання, співрегулювання й саморегулювання журналістики, реклами й PR.
2. Міжнародні стандарти свободи вираження поглядів.
3. Конституція України і свобода слова.
4. Правове регулювання і саморегулювання журналістики в Україні.
5. Закони України, що регулюють діяльність журналістів.
6. Відповідальність за злочини проти журналістів в Україні.
7. Визначення дифамації.
8. Ознаки дифамації. Види дифамації.
9. Притягнення до відповідальності за дифамацію.
10. Факти й оціночні судження з погляду дифамації.
11. Звільнення від відповідальності.
12. Право журналіста здійснювати аудіо- та відеозаписи із застосуванням технічних засобів.
13. Захист інтересів фізичної особи під час зйомки.
14. Охорона інтересів фізичної особи, яка зображена на фотографіях, відеозаписах.
15. Правове регулювання зйомки в магазинах та інших приватних закладах.
16. Особливості знімання й використання зображень дітей.
17. Суб'єкти й об'єкти авторського права. Виникнення і здійснення авторського права. Презумпція авторства.
18. Співавторство. Авторське право на службові твори.
19. Немайнові та майнові авторські права.
20. Суміжні права.
21. Передумови для вільного використання творів.
22. Строк дії авторського права й суміжних прав.
23. Типи ліцензій на використання об'єктів авторського права.

24. Особливості використання матеріалів інформаційних агентств та інтернет-видань.
25. Специфіка ліцензій Youtube. Добросовісне використання матеріалів Youtube.
26. Визначення реклами.
27. Загальні вимоги до реклами.
28. Особливості використання зображення особи в рекламі.
29. Спонсорство.
30. Особливості рекламування деяких видів товару.
31. Контроль за дотриманням та відповідальність за порушення законодавства про рекламу.
32. Визначення корупції, її види та прояви.
33. Причини та передумови виникнення корупції.
34. Структура національної антикорупційної системи України: роль та повноваження НАЗК, НАБУ, САП, ВАКС, БЕБ.
35. Механізми запобігання конфлікту інтересів.
36. Особливості антикорупційної політики у сфері медіадіяльності та журналістських розслідувань.
37. Відповідальність за вчинення корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень.
38. Види інформації за доступом. Відкрита інформація.
39. Право на інформацію і право на приватність.
40. Визначення публічної інформації.
41. Інформація з обмеженим доступом. Конфіденційна інформація. Службова інформація. Таємна інформація.
42. Запити на інформацію: форма подання, обов'язкові реквізити.
43. Розгляд інформаційного запиту та відповідь на нього.
44. Оскарження порушень щодо доступу до публічної інформації.
45. Розпорядники публічної інформації.
46. Оприлюднення інформації на сайтах розпорядників.

47. Відділи з доступу до інформації.
48. Відкриті реєстри як джерело інформації журналіста.
49. Журналістське розслідування як різновид журналістської діяльності: поняття, мета, особливості.
50. Джерела інформації та методи збору даних у процесі антикорупційного розслідування: відкриті реєстри, офіційні запити, конфіденційні джерела.
51. Правові рамки здійснення журналістських розслідувань: забезпечення доступу до публічної інформації, розслідування в умовах обмеженої інформації.
52. Етика та безпека журналіста-розслідувача: захист джерел, можливі ризики (перешкоджання професійній діяльності, судові позови про дифамацію тощо).
53. Структура та етапи проведення розслідування: пошук і верифікація даних, інтерв'ювання, аналіз документів, синтез та публікація матеріалу.
54. Взаємодія журналіста з правоохоронними органами, громадськими організаціями та експертами під час підготовки антикорупційного розслідування.
55. Поняття професійної (журналістської) етики та моральних принципів у медіадіяльності.
56. Норми та принципи академічної доброчесності, їх значення у творчій та науковій діяльності журналіста.
57. Конфлікт інтересів у медійній сфері: види, ознаки, механізми врегулювання.
58. Національні й корпоративні кодекси етики журналістів; роль саморегулювних органів (Комісія з журналістської етики, Незалежна медійна рада).
59. Відповідальність за порушення стандартів доброчесності (плагіат, маніпуляція, прихована реклама, «джинса» тощо).
60. Балансування суспільного інтересу та захисту прав особи під час збору й поширення інформації.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Антикорупція та доброчесність. Навчально-методичний посібник. Офіс доброчесності НАЗК, 2023.
2. Путівник юридичних порад для журналістів: як працювати під час війни в Україні. Центр демократії та верховенства права. К., 2024. URL: <https://cedem.org.ua/wp-content/uploads/2024/08/Putivnyk-yurydychnyh-porad-dlya-zhurnalistiv.pdf>
3. Спесивцева О. Путівник з авторського права для творців контенту. Центр демократії та верховенства права. К., 2024. URL: <https://cedem.org.ua/wp-content/uploads/2024/06/Putivnyk-z-avtorskogo-prava.pdf>

Допоміжна література

4. Бідзіля Ю.М., Шаркань В.В., Цвіклінський, М. В. Медіаправо як інструмент захисту прав громадян у боротьбі з корупцією. Український політико-правовий дискурс, 2025 (8). <https://doi.org/10.5281/zenodo.14843295>
5. Голуб О. П. Медіакомпас: путівник професійного журналіста. Практичний посібник / Інститут масової інформації [Електронний ресурс]. Київ: ТОВ “Софія-А”, 2016. 184 с. Режим доступу: <https://imi.org.ua/wp-content/uploads/2017/06/Mediakompas.pdf>
6. Збірник висновків та рекомендацій Незалежної медійної ради [Електронний ресурс]. К., 2018. 140 с. Режим доступу: https://cedem.org.ua/wp-content/uploads/2018/06/NMR_Zbirnyk.pdf
7. Збірник висновків та рекомендацій Незалежної медійної ради. Частина 2 [Електронний ресурс]. К., 2020. 240 с. Режим доступу: https://cedem.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/NMR_2020_WEB-compress_2.pdf
8. Куляс І., Головенко Р., Земляна І. ЗМІ та вибори Саморегуляція, безпека, закони / За заг. ред. Н.Лигачової-Чернолуцької, О. Романюк [Електронний ресурс]. К., 2018. 100 с. Режим доступу: https://imi.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/posibnyk_WEB_2.pdf
9. Опришко Л., Панкратова Л. Основи судової журналістики. Посібн. [Електронний ресурс] К., 2016. 152 с. Режим доступу: https://imi.org.ua/wp-content/uploads/2017/06/Courts_and_media_journalists_manual_2016_Ukr1.pdf.pdf
10. Шаркань В. В. Сучасні підходи до викладання медіаправа для студентів-журналістів в українських ВНЗ. Pedagogical problems of forming a modern specialist: the experience of the EU. Scientific and pedagogical intership. February 15 – March 26, 2021. Romania, Baia Mare, 2021. P. 54-58.

Нормативно-правові документи

11. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів. Паризький Акт від 24 липня 1971 року, змінений 2 жовтня 1979 року

[Електронний ресурс]. *Верховна Рада України*. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051/print1452596417959931#Text

12. Директива Європейського Парламенту та Ради Європи 2010/13/ЄС від 10 березня 2010 року про узгодження певних положень, визначених законами, підзаконними актами та адміністративними положеннями у державах-членах стосовно надання аудіовізуальних медіа послуг (Директива про аудіовізуальні медіа послуги). *Центр демократії та верховенства права*. Режим доступу: <https://cedem.org.ua/library/dyrektyva-yevropejskogo-parlamentu-ta-rady-yees-2010-13/>

13. Council of Europe Committee of Ministers Declaration on Freedom of Communication on the Internet. URL: <https://rm.coe.int/16805dfbd5>

14. Global Charter of Ethics for Journalists. *International Federation of Journalists*. URL: <https://www.ifj.org/who/rules-and-policy/global-charter-of-ethics-for-journalists>

15. Загальна декларація прав людини [Електронний ресурс]. *Верховна Рада України*. *Законодавство України*. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text

16. Закон України «Про авторське право і суміжні права» [Електронний ресурс]. *Верховна Рада України*. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>

17. Закон України «Про Вищий антикорупційний суд». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19#Text>

18. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

19. Закон України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» [Електронний ресурс]. *Верховна Рада України*. *Законодавство України*. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540/97-%D0%B2%D1%80#Text>

20. Закон України «Про доступ до публічної інформації» [Електронний ресурс]. *Верховна Рада України*. *Законодавство України*. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>

21. Закон України «Про запобігання корупції». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>

22. Закон України «Про інформацію» [Електронний ресурс]. *Верховна Рада України*. *Законодавство України*. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

23. Закон України «Про медіа» [Електронний ресурс]. *Верховна Рада України*. *Законодавство України*. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>

24. Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>

25. Закон України «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення» [Електронний ресурс]. *Верховна Рада України*. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/538/97-%D0%B2%D1%80#Text>

26. Закон України «Про рекламу» [Електронний ресурс]. *Верховна Рада України*. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80#Text>

27. Закон України «Про Суспільне телебачення і радіомовлення України» [Електронний ресурс]. *Верховна Рада України*. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1227-18#Text>

28. Кодекс реклами та маркетингових комунікацій ІСС (11-та редакція, 2024). Український переклад [Електронний ресурс]. *Міжнародна торгова палата (ІСС)*. Режим доступу: https://iccwbo.org/wp-content/uploads/sites/3/2025/09/ICC_2024_MarketingCode_24-UKR-190925.pdf

29. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод [Електронний ресурс]. *Верховна Рада України. Законодавство України*. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

30. Конституція України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

31. Кримінальний кодекс України. [Електронний ресурс]. *Верховна Рада України. Законодавство України*. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

32. Цивільний кодекс України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

Навчально-методичне видання

Василь Васильович Шаркань

Медіарегулювання, антикорупція та доброчесність

навчально-методичний посібник